

УДК 343.9

DOI <https://doi.org/10.32782/apdp.v102.2024.3>

О. П. Ващук

МОБІЛЬНИЙ ДОДАТОК СЛІДЧОГО: ЕТИЧНІ ТА ПСИХОЛОЧНІ АСПЕКТИ

Постановка проблеми. У сучасному світі, що швидко змінюється, правоохоронні органи стикаються зі зростаючим тиском щодо ефективного реагування на кримінальні виклики, з необхідністю забезпечення при цьому високих стандартів правосуддя та дотримання прав людини. Впровадження інноваційних технологічних рішень, таких як мобільний застосунок InDesk (InvestigatorDesk) для слідчих, відкриває нові можливості для підвищення ефективності розслідувань, поліпшення управління інформацією та сприяння співпраці між правоохоронцями. Проте, разом із технологічним прогресом приходять і нові виклики, серед яких етичні та психологічні аспекти використання таких застосунків.

Етичні розгляди охоплюють широкий спектр питань, починаючи від захисту конфіденційної інформації та приватності осіб до забезпечення справедливості та об'єктивності у використанні технологій для прийняття рішень у кримінальних провадженнях [1; 2; 3]. Не менш важливими є психологічні аспекти, які включають вплив нових технологій на робочий процес слідчих, їхня взаємодія з колегами та загальне благополуччя [4; 5; 6; 7]. Перехід від традиційних засобів розслідування до інтеграції цифрових інструментів вимагає не тільки технічної адаптації, але й культурної зміни в правоохоронних органах, що викличе стрес та опір серед співробітників [8; 9].

Таким чином, основною проблемою є забезпечення того, щоб впровадження та використання мобільного застосунку InDesk для слідчих відповідало етичним стандартам, сприяло позитивним психологічним наслідкам для користувачів та не порушувало права та свободи громадян. Розв'язання цієї проблеми вимагає комплексного підходу, що включає ретельний аналіз потенційних ризиків, розробку відповідних політик та процедур, навчання та підтримку користувачів, а також створення механізмів для моніторингу та оцінки впливу застосунку на правоохоронну практику.

Метою статті є аналіз етичних та психологічних аспектів використання мобільного застосунку InDesk (InvestigatorDesk) слідчими в поліції та інших правоохоронних органах. В статті висвітлено потенційні переваги, які InDesk може принести для підвищення ефективності роботи слідчих, а також виявити можливі ризики та виклики, пов'язані з його впровадженням та щоденним використанням. Зокрема, мета полягає у визначенні: етичних аспектів, включаючи захист конфіденційності та особистих даних, забезпечення прозорості використання даних, а також дотримання моральних і правових норм при використанні технологічних рішень в розслідуваннях; психологічних факторів – оцінка впливу застосунку на робочий процес слідчих, їхнє благополуччя, адаптацію до нових технологій, а також взаємодію і комунікацію між колегами та з громадськістю.

Стаття покликана забезпечити комплексний аналіз вказаних аспектів, щоб допомогти розробникам, користувачам та політикам в інформованому прийнятті рішень щодо використання InDesk. Окрім цього, робота спрямована на формулювання рекомендацій для покращення етичних й психологічних аспектів впровадження та використання мобільних застосунків у правоохоронній діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій відіграє ключову роль у зрозумінні поточного стану теми використання мобільних застосунків правоохоронцями, зокрема, слідчими, та виявленні перспективних напрямків розвитку і вдосконалення таких технологій. Огляд сучасної літератури вказує на зростаючу увагу до інтеграції цифрових інструментів у правоохоронну діяльність, а також до необхідності вирішення етичних та психологічних викликів, пов'язаних з цим процесом [1; 2; 3; 10; 11]. Багато досліджень зосереджені на розробці та впровадженні нових технологій, що можуть покращити ефективність розслідувань [4; 5; 6; 7; 12]. Зокрема, огляд сучасних досліджень і публікацій вказує на неоднозначність впливу технологічних інновацій на правоохоронну діяльність. З одного боку, мобільні застосунки та інші цифрові інструменти пропонують значні переваги для підвищення ефективності розслідувань та сприяння співпраці між правоохоронцями [9; 13; 14; 15; 16]. З іншого боку, таке використання супроводжується рядом етичних та психологічних викликів, які вимагають уважного аналізу та розробки відповідних стратегій для мінімізації потенційних ризиків [1; 2; 4; 7]. Зокрема, недостатній аналіз впливу мобільних застосунків на швидкість доступу до інформації, можливість реального часу обміну даними між слідчими та іншими учасниками процесу, а також зручність управління матеріалами досудового розслідування. Таким чином, подальше дослідження цієї тематики є критично важливим для розробки більш ефективних, етично виправданих та психологічно комфортних технологічних рішень у правоохоронній сфері.

Виклад основного матеріалу. В контексті використання мобільного застосунку InDesk (InvestigatorDesk) слідчими, конфіденційність даних виступає як фундаментальний етичний принцип, що охоплює захист персональних даних осіб, які фігурують у розслідуваннях, включаючи підозрюваних, свідків, потерпілих, а також забезпечення таємниці самого розслідування. Дотримання конфіденційності є ключовим для забезпечення справедливості процесу, оскільки недбале поводження з даними призведе до компрометації розслідування, порушення прав людини та загальної довіри до правоохоронної системи.

Конфіденційність також важлива для захисту інформації, яка є чутливою або стратегічною, від доступу неповноважених осіб. Враховуючи, що InDesk надає слідчим доступ до великих обсягів даних та інструментів для їх аналізу, необхідно забезпечити відповідні заходи безпеки та контроль доступу до інформації.

У контексті кібербезпеки, хакерські атаки представляють собою значний ризик для будь-яких даних, збережених або переданих через цифрові платформи, включаючи мобільні застосунки, як й InDesk. Неавторизований доступ до інформації про розслідування призведе до незворотних наслідків, таких як зрив розслідувань, втручання в досудові і судові процеси та загроза для безпеки осіб, що фігурують у провадженнях.

Неналежне використання застосунку слідчими, таке як слабе парольне захищення, використання незахищених мереж для доступу до додатку або неправомірне поширення інформації, також становить серйозний ризик для конфіденційності даних. Відсутність належної обізнаності або недотримання процедур безпеки з боку користувачів легко призведе до витоку чутливої інформації.

Таким чином, захист даних у мобільному застосунку InDesk вимагає комплексного підходу, що включає застосування сучасних технологій шифрування, двофакторної аутентифікації, регулярні аудити безпеки, а також тренінги та інструктажі для слідчих щодо кращих практик користування системою. Важливим є також створення культури безпеки, де кожен слідчий усвідомлює свою роль у захисті даних та несе відповідальність за їх конфіденційність.

Використання автоматизованих систем для прийняття рішень у сфері кримінальних розслідувань набуває все більшого поширення завдяки їхній здатності швидко обробляти великі обсяги даних та виявляти потенційні зв'язки між фактами, які можуть залишитися непоміченими для людського ока. Однак, разом з очевидними перевагами, такі технології ставлять перед слідчими серйозні моральні дилеми, зокрема, пов'язані з ризиком помилкових висновків та надмірною залежністю від технологій. Однією з основних проблем є потенційний ризик помилкових висновків або інтерпретацій даних, згенерованих автоматизованими системами, що може статися через помилки в алгоритмах, упередженість у вхідних даних, або неправильне тлумачення результатів слідчими. Такі помилки призведуть до неправильного спрямування розслідування, несправедливого звинувачення або навіть засудження невинних людей. Отже, критично важливим є збереження ретельного людського перегляду та аналізу всіх даних, згенерованих автоматизованими системами.

Інша моральна дилема пов'язана з потенційною надмірною залежністю слідчих від технологій у процесі прийняття рішень. Є ризик, що слідчі можуть почати сприймати автоматизовані системи як безпомилкові джерела інформації, що призведе до зменшення критичного мислення та професійного судження. Така залежність не тільки підірве важливість експертної думки, але й знизить якість розслідувань, оскільки жодна технологія не може повністю замінити людський досвід та інтуїцію.

Вирішення цих моральних дилем вимагає збереження людського фактору в процесі прийняття рішень. Важливо, щоб технології виступали як інструменти, що допомагають слідчим у їх роботі, а не заміняли їх професійне судження. Це означає, що слідчі повинні мати відповідну підготовку та навички для критичного аналізу та інтерпретації даних, згенерованих автоматизованими системами, а також здатність визначити, коли потрібно покладатися на власний досвід та інтуїцію.

Забезпечення того, що технології слугують підтримкою, а не заміною для професійного судження слідчих, є ключовим для подолання етичних викликів, пов'язаних з використанням автоматизованих систем у кримінальних розслідуваннях. Такий підхід дозволить максимізувати переваги технологій, мінімізувати ризики помилок та забезпечити справедливість та ефективність правоохоронної діяльності.

Впровадження мобільного застосунку InDesk в робочий процес слідчих має потенціал радикально трансформувати їхню повсякденну діяльність, сприяючи

підвищенню ефективності та продуктивності. Через автоматизацію рутинних завдань та поліпшення управління інформацією, InDesk обіцяє зменшити часові та ресурсні витрати, дозволяючи слідчим зосередитися на більш важливих аспектах розслідування. Автоматизація рутинних завдань, таких як збір даних, їх класифікація, ведення записів і формування звітів, суттєво скоротить час, який слідчі традиційно витрачають на адміністративну роботу.

Застосунок InDesk, забезпечуючи швидкий доступ до необхідної інформації та інструментів для її обробки, дозволить ефективніше організувати робочий процес, мінімізуючи потребу в мануальному введенні даних та пошуку по різних базах даних або архівах. InDesk сприятиме покращенню управління інформацією, забезпечуючи централізований доступ до всіх даних, пов'язаних з розслідуваннями. Це означає, що слідчі мають можливість швидко отримувати, аналізувати та ділитися інформацією, що є критично важливим для ефективного ведення справ і співпраці з іншими правоохоронними органами або відомствами. Крім того, вдосконалене управління даними сприятиме кращому виявленню зв'язків між різними справами та підозрюваними, що, в свою чергу, підвищить якість та результативність розслідувань.

Зменшення часу, витраченого на адміністративні завдання, та поліпшення управління інформацією суттєво знизить рівень стресу серед слідчих. Відчуття контролю над великим обсягом інформації та здатність ефективно використовувати робочий час сприятиме підвищенню задоволеності роботою. Слідчі, які відчують менше стресу і більш задоволені своєю роботою, здатні краще зосередитися на важливих аспектах розслідування, що, в кінцевому рахунку, позитивно позначатиметься на якості правосуддя.

В цілому, впровадження мобільного застосунку InDesk обіцяє принести значні переваги для робочого процесу слідчих, забезпечуючи більш ефективно та менш стресове робоче середовище. Однак, для досягнення цих переваг необхідно забезпечити належну підтримку та навчання користувачів, а також уважно стежити за впровадженням та використанням технології, щоб мінімізувати потенційні ризики.

Впровадження технологічних інновацій, таких як мобільний застосунок InDesk, має далекосяжні наслідки для роботи слідчих, зокрема *змінює акцент у їх професійній діяльності*. Такі зміни вимагають не лише технічної адаптації, а й переосмислення самої ролі слідчого в сучасному правоохоронному процесі. Сучасні технології значно розширюють можливості слідчих у зборі, аналізі та інтерпретації даних, що ставить на перший план їхні аналітичні здібності, оскільки великі обсяги інформації вимагають не лише їх ефективної обробки, а й глибокого розуміння контексту та здатності виявляти зв'язки, які можуть бути неочевидними. Водночас, слідчі повинні залишатися критично налаштованими до інформації, яку надають технологічні інструменти, зважаючи на можливі помилки та упередження.

Для ефективного використання нових технологічних рішень, слідчі потребують додаткового навчання, яке б охоплювало не лише технічні аспекти застосування інструментів, а й розвиток аналітичних навичок та здатності до критичного мислення. Окрім того, адаптація до нових робочих процесів є складною, особливо для тих слідчих, які мають багаторічний досвід роботи з традиційними методами. Таке

переосмислення ролі слідчого та його методів роботи вимагає часу та підтримки з боку правоохоронних органів.

Неминуче, впровадження нових технологій викличе опір змінам серед деяких слідчих. Цей опір буде зумовлений занепокоєнням щодо власної здатності адаптуватися до нових вимог, страхом втрати контролю над процесом розслідування, або переконанням, що традиційні методи є більш ефективними. Тому важливою є робота програм підтримки та менторства, які допомагали б слідчим відчувати впевненість у роботі з новими інструментами та розуміння їхньої цінності на досудовому розслідуванні.

Мобільний застосунок InDesk має потенціал не лише революціонізувати процес розслідувань, але й значно вплинути на *міжособистісні відносини між слідчими та іншими учасниками правоохоронного процесу*. З одного боку, цифрові інструменти, як InDesk, можуть значно поліпшити комунікацію та співпрацю, забезпечуючи ефективний обмін інформацією та сприяючи координації спільних дій. З іншого боку, важливо враховувати потенційні виклики, які можуть виникнути внаслідок збільшення залежності від технологічної взаємодії. InDesk зможе надати слідчим та іншим учасникам розслідування зручні інструменти для швидкого обміну даними, спільного доступу до документів та координації дій, що особливо важливо в умовах, коли оперативні групи працюють над складними провадженнями, які вимагають залучення великої кількості інформації та ресурсів.

Незважаючи на численні переваги, зростаюча залежність від цифрових інструментів призводить до зменшення безпосереднього, особистісного спілкування між колегами. Особисті взаємини відіграють важливу роль у формуванні довіри, розумінні та ефективної командної роботи, що є критично важливим для успішного розслідування. Важливо знайти баланс, який дозволить використовувати технологічні інструменти для підвищення ефективності роботи, не втрачаючи при цьому цінності особистого спілкування.

Надмірна залежність від цифрового спілкування через застосунки, як InDesk, призведе до ситуації, коли члени команди втрачають зв'язок один з одним на особистому рівні, що веде до відчуження, зниження мотивації та, як наслідок, до падіння ефективності командної роботи. Взаєморозуміння та співпраця є ключовими для успіху в будь-якому колективі, тому важливо забезпечити, що технологічні інструменти використовувалися як доповнення, а не заміна традиційним формам взаємодії.

Висновки. Досліджено етичні та психологічні аспекти використання мобільного застосунку InDesk (InvestigatorDesk) слідчими у правоохоронній сфері. Викладений аналіз підкреслює, що технологічні інновації мають значний потенціал для підвищення ефективності роботи слідчих, оптимізації процесів розслідувань та сприяння кращій взаємодії між учасниками правосуддя.

Одним з ключових висновків є визначення етичних викликів, пов'язаних із захистом конфіденційності даних та ризиком помилкових висновків внаслідок автоматизації процесів прийняття рішень. Необхідність збереження людського контролю та критичного мислення у використанні технологій є важливою для запобігання зловживанням та помилкам.

Висвітлено психологічні аспекти впровадження InDesk, включаючи потенціал зниження стресу та підвищення задоволеності роботою слідчими завдяки ефективнішому управлінню часом та ресурсами. Однак, зміна ролі слідчих та необхідність адаптації до нових технологій викличе опір змінам, що потребуватиме ретельного підходу до навчання та підтримки персоналу. Аналіз показує, що в той час як InDesk буде покращити комунікацію та співпрацю, важливо підтримувати здоровий баланс між технологічною взаємодією та особистим спілкуванням для збереження міцних міжособистісних відносин і ефективної командної роботи.

На основі проведеного аналізу можна рекомендувати правоохоронним органам враховувати наступне при впровадженні та використанні InDesk або подібних технологічних рішень:

- забезпечення заходів безпеки даних та етичних принципів використання інформації.
- організація регулярних тренінгів і навчань для слідчих з акцентом на розвиток аналітичних навичок та критичного мислення.
- створення механізмів підтримки та консультування для сприяння адаптації персоналу та слідчих до нових робочих процесів.
- підтримка культури відкритості та довіри, що сприяє здоровій командній взаємодії та особистому спілкуванню.

У висновку, InDesk має потенціал революціонізувати роботу слідчих, проте його успішне впровадження та використання вимагає уважного підходу до етичних та психологічних аспектів.

Література

1. Гуртієва Л. М. Етичний аспект кримінально-процесуальних відносин слідчого; Етичні основи діяльності слідчого : дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2008. 201 с.
2. Гіренко С. П. Змістовний компонент формування конфліктологічної культури майбутніх слідчих ОВС у фаховій підготовці. *Вісник Національного університету оборони України*. 2013. Вип. 6(37). С. 42–47.
3. Баулін О. В. Процесуальна самостійність і незалежність слідчого та їх правові гарантії. Монографія. О. В. Баулін, Н. С. Карпов. К. : Національна академія внутрішніх справ України, 2001. 232 с.
4. Цехан Д. М. Цифрові докази: поняття, особливості та місце у системі доказування. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер. : Юриспруденція*. 2013. № 5. С. 256–260.
5. Шепітько В. Ю., Шепітько М. В. Кримінальне право, криміналістика та судові науки: енциклопедія. Харків : Право, 2021. 508 с.
6. Журавель В. А., Шепітько В. Ю. Розвиток криміналістики та судової експертизи в Україні: наближення до єдиного європейського простору. *Правова наука України: сучасний стан, виклики та перспективи розвитку* : монографія. Харків, 2021. С. 651–669.
7. Шепітько В. Ю. Інновації в криміналістиці як віддзеркалення розвитку науки. Інноваційні методи та цифрові технології в криміналістиці, судовій експертизі та юридичній практиці : матер. міжнар. круглого столу (Харків, 12 грудня 2019 р.). Харків : Право, 2019. С. 147–150.
8. Степанюк Р. Л., Перлін С. І. Цифрова криміналістика й удосконалення системи криміналістичної техніки в Україні. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2022. № 3(99). С. 283–294.
9. Думчиков М. О. Процеси діджиталізації і криміналістика: ретроспективний аналіз. *Криміналістика і судова експертиза*. 2020. Вип. 65. С. 100–108.
10. Konovalova V. O., Shevchuk V. M. Digital criminalistics as a strategic direction of formation of criminalistic knowledge. Advanced discoveries of modern science: experience, approaches and innovations: collection of scientific papers «SCIENTIA» with Proceedings of the III International Scientific Conference, January 20, 2023. Pp. 73–77.

11. Shevchuk V. M. Criminalistic didactics in modern conditions of war and digital technologies. Scientific Collection «InterConf+», 29(139): with the Proceedings of the 4th International Scientific and Practical Conference «Scientific Goals and Purposes in XXI Century» (January 19–20, 2023; Seattle, USA). 2023. 121–140.

12. Павлова Т. О. Діджиталізація кримінального процесу: в Україні планують перевести провадження в електронний формат. URL: <https://uazmi.org/news/post/bReTCc20Q04a1jCN6zj9y2>

13. Тищенко В. В. Криміналістичне розпізнавання в розслідуванні злочинів. 2020/5/15. Одеса: Гельветика.

14. Чигрина Л. Г. Перспективи запровадження міжнародного досвіду електронного кримінального провадження в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. Випуск. 2(23). С. 72–76.

15. Когутич І. І. Про окремі виклики криміналістики та шляхи її усталення. *Криміналістика і судова експертиза*. 2020. Вип. 65. С. 5–19.

16. Століній А. Концепція електронного кримінального провадження в Україні. *Вісник Національної академії прокуратури України*. 2018. № 4(56). С. 24–35.

Анотація

Ващук О. П. Мобільний додаток слідчого: етичні та психологічні аспекти. – Стаття.

Стаття розглядає вплив впровадження мобільного застосунку InDesk (InvestigatorDesk) на робочий процес слідчих у правоохоронних органах, акцентуючи на етичних та психологічних аспектах. Основна увага приділена необхідності забезпечення конфіденційності персональних даних і інформації про розслідування, враховуючи потенційні ризики, пов'язані з витоком інформації через хакерські атаки або неналежне використання додатка. В статті висвітлено моральні дилеми, що виникають в контексті автоматизації досудового розслідування, зокрема ризик помилкових висновків та надмірна залежність від технологій, що веде до підміни професійного судження слідчих.

Аналіз показує, що використання InDesk може суттєво підвищити продуктивність роботи слідчих за рахунок оптимізації управління інформацією та автоматизації рутинних завдань, знижуючи рівень стресу та збільшуючи задоволеність роботою. Проте, це також вимагає від слідчих додаткового навчання та адаптації, зміни їх традиційної ролі в процесі розслідувань, з акцентом на аналітичних здібностях та ефективному використанні технологічних інструментів.

Окремо досліджено вплив на міжособистісні відносини, де підкреслено важливість збереження балансу між технологічною взаємодією та особистим спілкуванням для забезпечення ефективної командної роботи та уникнення відчуження між колегами.

У висновках наголошується на значенні комплексного підходу до впровадження та використання таких технологічних рішень, як InDesk, що включає розробку чітких етичних принципів, організацію систематичних тренінгів для слідчих та надання підтримки в процесі адаптації до нових робочих процесів. Визначено, що успішна інтеграція новітніх технологій у роботу правоохоронних органів може значно покращити якість та ефективність розслідувань, за умови врахування всіх потенційних ризиків та викликів.

Стаття надає корисні інсайти для правоохоронних органів, розробників програмного забезпечення, а також для академічної спільноти, зацікавленої в дослідженні та оптимізації правоохоронної діяльності через технологічні інновації. Закликаючи до балансу між інноваційністю та збереженням етичних стандартів, стаття підкреслює важливість людського фактора та професіоналізму у використанні новітніх технологічних рішень в правоохоронній сфері.

Ключові слова: InDesk, InvestigatorDesk, мобільний додаток, слідчий, етичні та психологічні аспекти, криміналістика.

Summary

Vashchuk O. P. The investigator's mobile application: ethical and psychological aspects. – Article.

The article examines the impact of the implementation of the InDesk (InvestigatorDesk) mobile application on the work process of investigators in law enforcement agencies, focusing on ethical and psychological aspects. The main focus is on the need to ensure the confidentiality of personal data and information about the investigation, taking into account the potential risks associated with the leakage of information due to hacker attacks or improper use of the application. The article highlights the moral dilemmas that arise in the context of the automation of pre-trial investigation, in particular the risk of false conclusions and excessive dependence on technology, which leads to the replacement of the professional judgment of investigators.

Analysis shows that using InDesk can significantly increase the productivity of investigators by optimizing information management and automating routine tasks, reducing stress and increasing job

satisfaction. However, it also requires additional training and adaptation from investigators, changing their traditional role in the investigation process, with an emphasis on analytical skills and effective use of technological tools.

The impact on interpersonal relationships is explored separately, emphasizing the importance of maintaining a balance between technological interaction and personal communication to ensure effective teamwork and avoid alienation between colleagues.

The conclusions emphasize the importance of a comprehensive approach to the implementation and use of such technological solutions as InDesk, which includes the development of clear ethical principles, the organization of systematic trainings for investigators and the provision of support in the process of adaptation to new work processes. It was determined that the successful integration of the latest technologies into the work of law enforcement agencies can significantly improve the quality and efficiency of investigations, provided that all potential risks and challenges are taken into account.

The article provides useful insights for law enforcement agencies, software developers, and the academic community interested in researching and optimizing law enforcement through technological innovation. Calling for a balance between innovation and the preservation of ethical standards, the article emphasizes the importance of the human factor and professionalism in the use of the latest technological solutions in the field of law enforcement.

Key words: InDesk, InvestigatorDesk, mobile application, investigator, ethical and psychological aspects, criminalistics.